

“Crystal City schetst verschillende beelden van kassen die midden in de samenleving fonkelen en die de maatschappij in alle facetten weerkaatsen. Groenste glas, schoonste warmtebron, helderste waterplas, zuiverste kristal, langste ‘leisure line’, en grootste huisbaas in reservaten van rust en ruimte zijn beklavingen van Crystal City,” aldus ir. Willem Bos van Bosvariant ScheppingsStrategen en Theo Eeuwes van Ideeuwes, de ontwerpers van Crystal City. InnovatieNetwerk nodigde hen uit om partijen die zich met de vormgeving van kasgebieden bezighouden te inspireren. In deze flyer presenteren zij eerste resultaten.

Kassen kunnen momenteel niet rekenen op brede maatschappelijke bijval. Belangrijke oorzaak is de ruimtelijke verschijning die veelal uiterst onaantrekkelijk gevonden wordt. Deze maatschappelijke weerstand is op de langere termijn bedreigend voor de ruimtelijke potentie van de glastuinbouwsector. Verdergaande verslechtering van het vestigingsklimaat valt dan ook te vrezen.

De samenleving ziet landbouw als drager van het open groene landschap. Maar welke publieke status heeft de tuinbouw? Omgeven door kassen krijgen burgerpassanten het gevoel buitenstaander te zijn omringd door opdringerig metaal en wegspiegelend glas. Glazen groenfabrieken dwarsbomen de vertrouwde wijde vergezichten. Lichthinder, tuingif, gasverkwisting en illegaal werk completeren het grote onbegrip tussen samenleving en kas. In het ingetogen tuindersland maskeren steen en groen steeds meer het naakte glas, terwijl de mondaine samenleving juist uitbundiger is in transparante architectuur.

InnovatieNetwerk Groene Ruimte en Agrocluster wil door het presenteren van nieuwe vormen van architectuur (en inpassing in de omgeving) de discussie stimuleren over een wervend perspectief voor de glastuinbouw in het jaar 2020. Nieuwe verbanden tussen kas en samenleving staan daarbij centraal. De uitdaging is een zodanige ruimtelijke vormgeving te ontwikkelen dat kassen gezien worden als een verrijking van de omgeving en niet als een verarming.

Verleiden en verbergen, bekoren en bedekken, charisma en camouflage zijn instrumenten die kassen sturen in de richting van het visioen van Crystal City. De ‘lelijke eendjes’ met al die glazen veren aan dat te grote kaslijf groeien in dit visioen uit tot zegevierende zwanen die getooid zijn met fraaie namen als de Glasgeest, de Kristaltuin, de Kijkbuis, het Waterglas, en de Kaskrakers. Deze vijf verbeeldingen van wat mogelijk zou zijn, worden hieronder gevisualiseerd en kort toegelicht.

De Glasgeest

De kijkdag ‘Kom in de kas’ zet één keer per jaar de deuren open voor de samenleving. Deze open dag bevestigt eigenlijk de geslotenheid van tuinderskassen. Deze kraamkamers van bloemen, groente en fruit vallen niet goed in de publieke

InnovatieNetwerk

InnovatieNetwerk is een onafhankelijk netwerk van vernieuwingsgezinde personen. De mensen die in het netwerk samenwerken komen uit bedrijven, maatschappelijke organisaties, kennisinstellingen en overheden. InnovatieNetwerk is ingesteld door de rijksoverheid in samenspraak met de andere genoemde partijen.

InnovatieNetwerk initieert en begeleidt systeeminnovaties op het gebied van de groene ruimte, voedsel, water, duurzame landbouw, vernieuwing van instituties en dergelijke. Het netwerk bestaat uit een groot aantal groepen rond thema's en projecten. Het wordt ondersteund door een bestuur en een bureau van circa 15 medewerkers.

lees meer op

<http://www.agro.nl/innovatienetwerk>

smaak. Stijlwerk en glasreflecties belemmeren het vrije zicht op de natuurlijke producten die wél geliefd zijn.

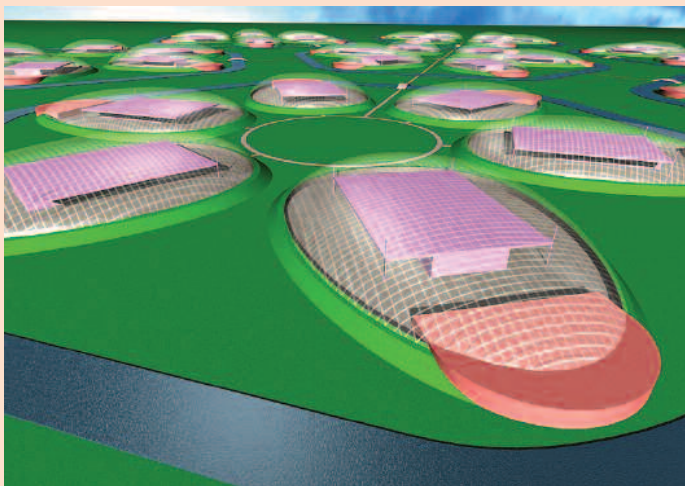
In de ‘Glasgeest’ wordt het gewas zichtbaar als omgevingsgroen. Soms door het gebruik van glazen spanten en soms door organische staalbomen die de kaskruin dragen. Ook is de kasgevel te bekleden met spiegels die juist het omgevingsgroen plagend tot tuingewas kaatsen. Zo speelt de Glasgeest met het groen in onze geest.

De Kristaltuin

Onze voorouders gaven grandeur aan beroemde wintertuinen in een avontuurlijke periode van uitvindingen en ontdekkingsreizen. Crystal Palace is 's werelds eersteling geboren uit stijlvolle repetitie van simpele elementen van staal en glas.

Kristaltuinen zijn eigentijdse reïncarnaties van de voormalige wintertuinen waarin artistieke schoonheid gepaard gaat met agrarisch nut. Uitgestrekte kasdekken omsluiten architecturale hoogtepunten die de bedrijfskernen thematisch markeren. Ongerepte 'aardse' eenvoud versterkt het indrukwekkende 'mythische' karakter. Spannende kristalsculpturen bekoren bezoekers van de Kristaltuin op gladgeschoren glasgazons.

De Kijkbuis

Troosteloze ééntonigheid en slordigheid in vervuilde en pokdalige ruiten zijn vaak het aangezicht van de kassen. Tussen deze glazen dwangbuizen zijn burgers op zoek naar de bevrijdende groene horizon.

De Kijkbuis kan dichtbij huis al het verleidende venster op de wereld openen. Anders dan het lokale rondje om plas of park kruisen zappende recreanten langs lange 'leisure lines' door alle werelddelen van woestijn tot jungle. De digitale toekomst is aan virtuele panorama's met levend licht, geluid en geur.

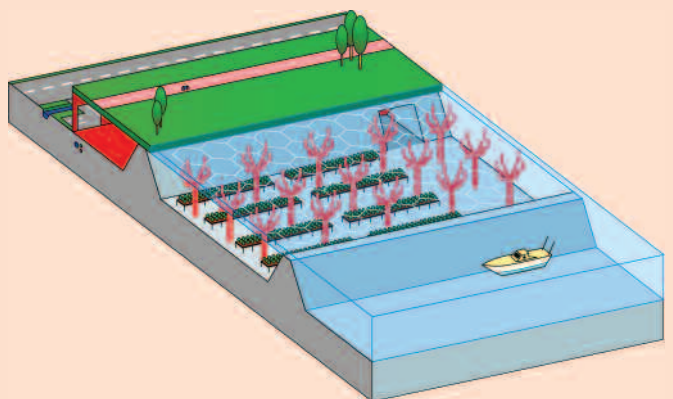
Tot kunstpodium kan de Kijkbuis zich ook verheffen. Ingelijste moderne kunstobjecten tekenen zich tegen de lucht af. Kleurrijke patronen verrassen de saaie stalen krijtstreepjes. Zonder strak corset ontvouwt het kaslijf zich in vrij postuur.

Het Waterglas

Weerelementen stellen het kasklimaat voortdurend op proef. Lagen kalk en schermdoek beschutten nu vaak tegen de zon en houden 's nachts warmte binnen. Besproeiing en bevoeiing van daken voor koelte zijn natte opmaat voor waterlaagjes. Van omringende dijken duikt het water op het Waterglas. Tuinders hebben baat bij waterfilms op het dak die het kasklimaat regelen. Warmte en koude isoleren, oogsten en bufferen in ondergrondse opslagplaatsen. Golfrimpels temperen te direct zonlicht en kleurfilterende algen sturen de gewasgroei. Duizenden hectares glasopstand versterken zo de waterrijke idylle van het wijds landschap waar wonen en welzijn aan water wervend is.

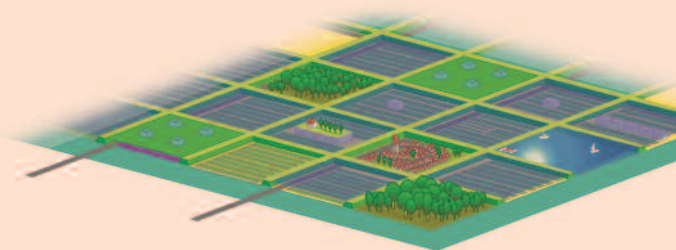
Hoe meer kassen, hoe meer plassen, hoe meer plezier, is een dijk van motief voor het Waterglas.

De Kaskrakers

In uitgestrekte kasstreken in de stedelijke periferie overheerst nog de schaarse rust en ruimte die opgejaagde stedelingen naarstig zoeken. Tussen Hollandse kassen is het wonen als God in Frankrijk, zelfs in subtropisch klimaat opgewekt onder de glasstolp.

Geplooide kasbekkens met glasheuvels en bedrijfsdalen geven er een buitenlands getint landschap aan. De vlakkelandsmens voelt zich thuis in de mozaikkas die gevoegd in dijken zich tot een patroon snijdt met vakken voor waterglas, grasdaken, bosvarianten, meertjes en dorpjes. Onder waterglas schuilen kassen en wegen, en onder grasdaken bedrijven. Bovendeaks waait frisse wind over gras en plas.

Smeltkroezen waarin wonen, werken, wezen, welzijn, water en gewas organisch samensmelten, en die het geheel ook financieel tot een Kaskraker maken.

Meer informatie?

Meer beelden en informatie vindt u op een DVD die gratis te bestellen is bij InnovatieNetwerk Groene Ruimte en Agrocluster, tel. 070 - 378 56 53; E-mail: d.p.pieters@innonet.agro.nl

